

‘Ook binnen het leven sterf je vele keren’

Interview door Bibeb (1973)

Ronnie (Catharine Irma) Dessaur was van '40-'45 ondergedoken bij zestien verschillende pleeggezinnen. De meeste streng gereformeerd. ‘Als je daar niet in opgevoed bent, is dat ontwortelend voor een kind.’ Op haar achttiende ging ze in Amsterdam studeren. Filosofie. Had veel contact met de vijftigers Hans Andreus, Lucebert, Gerard den Brabander, Remco Campert. ‘Remco was voor mij hét voorbeeld van leven als een artiest.’ Ruim tien jaar later kreeg ze een nieuwe naam, Andreas Burnier (spreek uit zoals je het schrijft). Ze moet niets hebben van psychologie en psychiatrie, ‘staat in dienst van het conservatisme’. Haat elk groepsgebeuren van voetbalwedstrijden, hippies tot en met demonstraties. ‘Wij zijn eenzame individualisten. Ratten leven in horden.’ Zou het liefst hebben geleefd in de tijd van de grote rationele denkers en individualisten. Veel bewondering voor de ‘ongelooflijk geavanceerde, begaafde vrouwen rond Colette en Gertrude Stein’. Schrijft litterair werk soms met de hand, altijd ontzettend vaak veranderd.

Sinds een maand hoogleraar in de criminologie (Nijmegen). In haar proefschrift ('71) pleit ze voor de zelfemancipatie van de criminoloog. Zeer in het kort komt dat neer op: hij moet niet meer de rol van universitair geschoolde maatschappelijk werker vervullen. De juridische fictie loslaten dat de mensen in te delen zijn in goeden en slechten. En vooral meer aandacht voor het onderzoek naar het strafbaar stellen, de strafbejegening. Over het tv-portret van de broers De Nie (de gijzeling in Deyl): ‘Ik was het erg eens met wat Jan Blokker schreef in de Volkskrant. Ik vind die tendens alle ontsporing aan het milieu te wijten, is een even sterke ontkenning van de persoonlijkheid, als in de misdadiger het door de duivel bezeten beest te zien.’ In een lezing (voor het Psychiatrisch en Juridisch Gezelschap, Amsterdam) noemde ze als een van de preventiemogelijkheden van criminaliteit: ‘Leer ook vaders liefdevolle, betrokken opvoeders van hun kinderen te zijn. Geef moeders de kans eens adem te halen, zodat niet al hun frustraties en emoties zich op hun kinderen hoeven te ontladen.’ Feminisme: ‘Vrouwen die zin in werk buitenshuis hebben, moeten dat kunnen. De mogelijkheid moet losgekoppeld worden van je lijf. Ongelijke betaling van gelijke arbeid hoort strafbaar te worden gesteld. Betere rechtspositie, salaris voor de getrouwde vrouw. Actie tegen kleine discriminatie is nuttig. “Als u met uw echtgenote op reis gaat,” staat in de reisgids van de Consumenten Bond. Toeristen zijn man met vrouw. Ontmoedigend.’

De duizend gulden: 'Een elegantere oplossing vind ik een combinatie van studieloon en studielening.'

41 jaar. Kreeft.

'Ook begonnen de mannen om mij heen op mij te reageren. De kracht die ik gebruikte om hun blikken af te weren (als ik niet zie dat zij naar mij kijken, ben ik ongezien door hen) maakte dat ik de wervende praatjes nog minder kon volgen.' Andreas Burnier in 'Nu ga ik verdwijnen', eerste verhaal uit De verschrikkingen van het Noorden.

'Doe je dat nog steeds,' zeg ik, 'proberen onzichtbaar te zijn door niet te kijken, magisch te denken?'

't Neemt af met het ouder worden,' zegt ze met zachte donkere stem. De blik voortdurend gericht op haar ineengeklemd, stevige handen. Ze is bij mij thuis: verlegen, onzeker, gespannen en correct. Onze eerste ontmoeting. Tijdens een van de telefoongesprekken (de afspraak moest een paar maal worden uitgesteld) had ze gezegd dat ik haar maar Andreas moest noemen. Ik vertel van m'n pogingen het chaotische van de kamer wat te verminderen, wat niet erg lukte. 'Chaos is voor mij even noodzakelijk als orde voor jou.' (Want ik las in een interview van Huug Kaleis (NRC '67) over de volstreekte orde in haar werkkamer, toen nog in Leiden.) Lichte verwarring. 'Planten doen het in ieder geval goed bij je,' zegt ze, gedurende een paar seconden haar blik (donker, warm) gericht op de mijne. Ik las teksten van een aantal door haar gehouden lezingen en colleges over criminologie. Geen straf want erg goed geschreven, duidelijk, persoonlijk en met ironische, gekke, geestige vergelijkingen. 'Zo zou je over feminisme moeten schrijven,' zeg ik, 'dat slaat meer aan dan je gedram over seksefascisme.'

Ze legt me vriendelijk uit dat ik wetenschap en ideologie door mekaar haal. En dat al het wetenschappelijke geschrijf over de achterstelling van vrouwen niets heeft uitgericht. 'Het werd al te lang in roze vloeipapier verpakt. De vrijheidsstrijd van de negers is men pas serieus gaan nemen sinds de Black Panther beweging. Als ik iets kan bereiken met overstatement ga ik die niet uit de weg.' Luistert (oogleden omlaag) naar m'n argumenten ('je komt over als een kanon' o.a.), zegt snel, zacht, driftig: 'Ik begrijp dat ik

daarmee gevaar loop een typetje van me te maken wat ik niet ben.' Aarzelt. 'Zoals ik zelf gevaar loop al mijn agressie op dat ene punt te lozen.'

Ik: 'Je wordt kwaad.'

A.: 'Tenslotte heb ik m'n halve leven verpest. De eerste helft, de eerste dertig jaar had ik een man willen zijn. Om alle dingen die je niet kunt doen als meisje. Nou ja... in je puberteit treurig langs de haven lopen, alleen. Nee, dat heeft er niks mee te maken of je mooi of lelijk bent. Zelfs lelijke jonge meisjes zijn om te hebben. Juist dat ze lelijk zijn kan geïnterpreteerd worden als gemakkelijker te krijgen.'

'Een man kan in z'n eentje op reis, de wereld verkennen. Zonder te worden lastig gevallen. Ik ging pas na m'n dertigste (naar Sicilië) en voelde me als altijd een opgejaagd stuk vee. 't Zal wat anders zijn als je erg dol bent op attenties van mannen, maar ik vond het nooit fijn. Daarbij, als je dacht dat je een werkelijk vriendschappelijk contact had, bleek het van de ander uit gezien wat anders te zijn. Dat is het heerlijke van het ouder worden: het opgejaagde gevoel verdwijnt. Nu ben ik blij dat ik een vrouw ben. Vrouwen zijn als ze ouder worden toch een vitaler, minder geboorneerd soort mensen.'

Ik: 'Op m'n achtste, toen ik al vijf jaar wist dat onze lieve heer met m'n lichaam een vergissing had begaan' (Het jongensuur).

A.: 'Ik wist het vanaf m'n derde, ja. Ik herinner me heel goed, ik was met m'n vriendje, Nol van Dijk, op de kleuterschool en het viel me op dat ze tegen hem zeiden: handen wassen. Tegen mij: handjes wassen. Daar werd ik boos om.'

Ik: 'Je bent tien jaar getrouwd geweest.'

A.: 'Van m'n 21ste tot m'n 30ste. Ik heb het echt geprobeerd. Zelfs (lacht) ben ik een schriftelijke cursus koken gaan volgen. Je gaat uit onzekerheid de onzinnigste dingen doen. Ja, waarom trouwde je'